

U Zagrebu, 27. studenoga 2014.

Otvoreno pismo Vijeću sigurnost UN-a, Ban Ki-moonu, Glavnom tajniku UN-a i Pablu de Greiffu, posebnom UN izvjestitelju za promociju istine, pravde, reparacija i garancije neponavljanja zločina te **predsjednicima i vladama** Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne gore, Kosova, Makedonije, Slovenije i Srbije.

Poštovani i poštovane,

Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) smatrali smo i smatramo povijesnim doprinosom u razvoju međunarodnog pravosuđa, korakom koji je vodio prema formiranju Međunarodnog kaznenog suda (MKS) i otvorio mogućnost kažnjavanja osoba, bez obzira na njihov vojni ili politički položaj, odgovornih za poticanje, naređivanje ili izvršavanje masovnih zločina ubojstava, silovanja i etničkog čišćenja.

Nije čudo da je provođenje takvih suđenja, posebno kad se radilo o visoko pozicioniranim vojnicima i političarima, izazvalo burne reakcije u zemljama optuženika, da su oni u dijelu javnosti doživljavani kao mučenici ili heroji, a procesi olako proglašavani političkim suđenjima, bez obzira na dokaze o zločinima. U pravilu, javnost je u svakoj zemlji mnogo više zdvajala nad sudbinom „svojih“ haških optuženika nego nad žrtvama koje su tim optuženicima stavljane na teret. Kroz mnoge godine jedino je postojanje i rad Haškog suda bila kakva – takva garancija da će bar neke žrtve ili njihovi rođaci dobiti satisfakciju koju donosi pravedna presuda počiniteljima.

Politikantske klevete i iracionalne, ostrašćene osude Haškog suda, iako brojne, nikada nisu imale pravu težinu niti su ozbiljno ugrozile ugled Haškog suda. Međutim, **mišljenja smo da je ugled Haškog suda ozbiljno ugrozio sam Haški sud sa svoja dva relativno nedavna i, na određeni način, međusobno povezana postupka.**

Jedan, najnoviji, je neučinkovitost suda koji 12 godina sudi V. Šešelju, jednom od najeksponiranijih krivaca za ratne strahote devedesetih, i sada ga, bez donošenja presude, pušta na privremenu slobodu.

Šešelj je na ovim prostorima simbol širenja etničke mržnje i ratnohuškačke politike. Ali ne samo to. Nakon njegovih govora 1991., u kojima svojim sljedbenicima daje upute, neke vrlo konkretne, kako se ljudi mogu zaklati naoštrenom žlicom, šešeljevci i četnici vrše u Vukovaru, Hrtkovcima, Zvorniku i drugim mjestima zločine kakvi se u Europi nisu vidjeli od 2. svjetskog rata. Protjerivanje nesrpskog stanovništva s prostora koje je on htio da se preotmu drugim državama i pripoje Srbiji,

etničko čišćenje, bila je metoda koju je on ne samo dosljedno zagovarao nego i provodio tamo gdje je mogao.

Danas je izronio kao avet iz ranih devedesetih, s nepromijenjenom retorikom i istim ciljevima koji su ovim prostorima donijeli toliko zla i nesreće. Djeluje, za sada, ludo ali na jedan dijaboličan način, inteligentno. Konačno, on je uspio izmanipulirati Haški sud. Tražio je izuzeće suca Frederika Harhoffa zbog njegove navodne pristranosti. Sud je to uvažio i to je razlog zašto presuda nije donesena još 2013. Ostaje činjenica da je isti sudac Harhoff u pismu sudu, koje je na neki način došlo do medija, bio vrlo kritičan prema predsjedniku suda zbog brojnih i krajnje neobičnih oslobađajućih presuda donesenih od Žalbenog vijeća. Radi se o pet relativno nedavnih presuda Žalbenog vijeća, sve pod predsjedavanjem sadašnjeg predsjednika Haškog suda, gdje su osude na zatvor od 18 do 30 godina poništene i svi osuđeni oslobođeni. U svih pet slučajeva osuđujuća presuda donesena je zbog zapovjedne odgovornosti optuženih.

To je drugi ozbiljan udarac ugledu Haškog suda. Jer Žalbena vijeće nove oslobađajuće presude nije donijelo na osnovu novo prikupljenih dokaza nego samo na drugačijoj interpretaciji dokaza koji su Raspravnom vijeću bili dovoljni za kazne od 18 do 30 godina zatvora. Takva neusklađenost u interpretaciji istih činjenica bila bi udar na ugled zadnjeg provincijskog suda, a kamoli ne za jedan od najprestižnijih sudova na svijetu.

Šešelj je tim potezom ne samo odgodio izricanje presude za više od godinu dana nego i uklonio suca čiji stav je negativan prema trendu oslobađajućih presuda optuženih po zapovjednoj odgovornosti.

Puštanje Šešelja na, za sada, privremenu slobodu, bez ikakvih ograničenja djelovanja, pokazuje veliki stupanj neosjetljivosti za osjećaje svih onih kojima Šešeljevi govori 2014. usred Beograda nisu samo blebetanje uličnog ridikula nego vraćanje noćnih mora. Nedvosmislena i javno izrečena osuda Šešeljevih stavova i ispada od strane srpske Vlade, koja je i glavna meta tih ispada, bila bi svakako dobrodošla. S druge strane, dok Šešelj nema masovnu podršku ili podršku Vlade u Srbiji, a nema, hrvatska politika ne smije dozvoliti da njom Šešelj manipulira i diktira joj njene poteze. Dovoljno je samo zapitati se što bi Šešelj smatrao svojim uspjehom. Kao što to on u govorima stalno ponavlja, njegov najveći uspjeh bio bi usporavanje ili zaustavljanje Srbije na njenom putu prema EU i zaoštavanje odnosa u regiji, posebno između Srbije i Hrvatske. Može li se uopće zamisliti veća pomoć Šešelju nego što je zahtjev predsjednika Hrvatske stranke prava (HSP-a) da Hrvatska pošalje zbog Šešelja vojsku na granicu sa Srbijom, a ako ne onda će HSP organizirati i poslati dragovoljce.

Mišljenja smo da je vraćanje V. Šešelja u zatvor ili zatvorsku bolnicu u Haagu, da tamo čeka donošenje presude, mnogo „humaniji“ postupak i prema preživjelim žrtvama i prema sporoj, a tako potrebnoj izgradnji suradnje među zemljama koje su zbog Šešelja i njegovih sljedbenika toliko propatile.

Vesna Teršelič, *Documenta* - Centar za suočavanje s prošlošću
Zoran Pusić, Građanski odbor za ljudska prava